

I.S. Семенюк
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри англійської мови
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
I.S. Семенюк
кандидат філологических наук,
доцент, заведующий кафедрой английского языка
Житомирський державний університет
имени Ивана Франка, г. Житомир
I.S. Semeniuk
Candidate of Sciences (Philology),
Associate Professor, Head of EL Department,
Ivan Franko Zhytomyr State University

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ГАЗЕТНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

В оглядовій статті розглянуто проблему функціональних особливостей сучасної газетної публіцистики, систематизовано сучасні підходи щодо класифікації публіцистичного стилю відповідно до типологічних ознак системи соціального порядку.

Ключові слова: газетно-публіцистичний стиль, жанри газетної публіцистики.

В обзорной статье рассматривается проблема функциональных особенностей современной газетной публицистики, систематизировано современные подходы к классификации публицистического стиля в соответствии с типологическими признаками системы социального порядка.

Ключевые слова: газетно-публицистический стиль, жанры газетной публицистики.

The article deals with the problem of printed media taxonomy. Modern approaches to printed media style problem based on typological features of social system are discussed and generalized in the article.

Key words: printed media style, printed media genre.

Актуальність представленої статті зумовлено необхідністю дослідження функціональних особливостей сучасної газетної публіцистики, що посідає особливе місце у комунікативно-когнітивній системі стилів сучасної англійської мови. Відображаючи актуальні проблеми суспільного життя, публіцистика відзначається багатством мовних засобів, їх яскравою експресивністю й оцінним характером [1: 140]. **Мета статті** полягає в теоретичному обґрунтуванні положень щодо таксономії публіцистичного стилю, як системи соціального порядку, що існує не ізольовано, а в певному взаємозв'язку з іншими системами та реалізується у соціально-культурному контексті (науковому, політичному, адміністративному, художньому та ін.). **Об'єктом** дослідження є тексти публіцистичного стилю, що у певному контексті перетворюються на цілісний словесний твір та відображають дійсні життєві ситуації. **Предметом** аналізу є структурно-композиційні характеристики текстів публіцистичного стилю. Провідним стилеутворюючим чинником виступає комунікативна роль, яка створюється комунікантами у результаті реалізації мети спілкування. Остання тісно пов'язана із сферою комунікації, частковим виявом якої є комунікативна ситуація та умови спілкування. До другорядних стилетворчих чинників відносяться - прагматична ціль та соціальний статус комунікантів, що включає наступні характеристики: - освітній рівень, посада, рівень життя, вік та ін.; - рольові стосунки між комунікантами; - соціальні ситуації, в яких відбувається акт комунікації (формальні/неформальні, симетричні/асиметричні) [5: 243-244]. Виходячи з вище викладеного, ми розглядаємо функції публіцистичного стилю як результат реалізації відповідної мети спілкування: офіційно-ділової, публіцистично-інформативної, побутово-комунікативної та ін.

Термін “мова преси” є позначенням мови періодичних видань – газет, журналів. У своїй роботі ми будемо користуватися синонімічним поняттям “газетна публіцистика” (ГП). У сучасному стилі ГП виділяють наступні типи жанрів публіцистики: *інформаційні; аналітичні; художньо-публіцистичні*

[4]. *Інформаційні жанри* - це стисле повідомлення про якийсь факт чи подію. До текстів цього жанру можна віднести замітку, інформаційну кореспонденцію, інформаційний звіт, інформаційне інтерв'ю, бліц-опитування, репортаж тощо. У *аналітичних жанрах* аналіз подій ґрунтується на вивченні фактів та виведенні висновків за певний термін часу у просторі тексту. До них належать тексти кореспонденцій, звітів, інтерв'ю, опитування, бесід, соціологічного резюме, анкет, рецензій, статей тощо. У *художньо-публіцистичному жанрі* публіцистичного стилю суспільний феномен є представленим у художньому зображенні - це нарис, фейлетон, памфлет, пародія, сатиричні коментарі, легенди тощо [2, 150].

Газетно-публіцистичний стиль як правило реалізовується як в усних, так і в письмових жанрах, йому притаманні характерні ознаки, які є домінантними й в інших стилях. Мова преси розвивається не ізольовано, а в тісних і складних взаємозв'язках з іншими стилями, зокрема з науковим. Будь-яке висловлення цього стилю спирається на фактичний матеріал, аналіз життєвих фактів. Не меншу роль відіграє й інтерпретація фактів, авторські оцінки, аналіз, висновки. Для їх висловлення необхідне використання емоційно-експресивних мовних засобів: виявляючи думки, почуття, позицію самого автора, вони здатні викликати відповідну реакцію адресата. Стиль визначається метою повідомлення, темою або предметом мовлення, конкретною комунікативною ситуацією. Задачею ГП є вплив на громадську думку з метою її активізації. Предметом газетної публіцистики – є соціально-аналітичний аспект актуальних подій і явищ суспільного життя [3, 95]. Одна і та ж цільова установка може проявлятися у різних мовленнєвих формах, що забезпечують внутрішню функціональні відмінності. Наприклад, *хроніки з юридичної тематики* (ХЮТ) є короткими одиничними інформаційними повідомленнями (від 2 до 15 рядків), їхнє значення стає зрозумілим в більшості випадків вже при першому читанні [4, с. 206]. Екстралінгвістичні умови, що впливають на стиль інформації хроніки, витікають з її жанрових особливостей. Головною відмінною рисою хронікальної інформації є те, що вона характеризується найнижчим рівнем

суб'єктивності подачі інформації про злочинця. ХЮТ повідомляє лише про випадок злочину, не даючи при цьому, як правило, ніяких подробиць. Така інформація не має заголовка, а лише зачин (перше речення повідомлення), який виступає засобом оформлення початку повідомлення. Повідомлення ХЮТ відповідають на три питання: “де?”, “коли?”, “що?” [4, с. 206]: *LEE JACKSON MEMORIAL HWY., 12000 block, 1 a.m. May 27. Two men entered a hotel room and one grabbed a gun that was in the room. The intruders robbed two occupants of cash and a cellphone, and one struck an occupant with a beer bottle. The robbers then fled. An investigation led to the arrest of two men staying at the hotel. Two Louisiana residents, ages 28 and 32, were charged with robbery, use of a firearm in the commission of a felony and burglary. The 28-year-old was also charged with brandishing a weapon.*

Основна подія хроніки подається у зачині – озброєне пограбування та напад у готелі. При цьому висвітлюються дані про арешт так званих жертв пограбування, які самі скоїли подібний злочин, використовуючи вогнепальну зброю (*...were charged with robbery, use of a firearm in the commission of a felony and burglary*). Чітко простежується питальна парадигма: де? – готель (*LEE JACKSON MEMORIAL HWY., 12000 block, ...Two men entered a hotel room*); коли? (*May 27*); що? – пограбування (*The intruders robbed two occupants of cash and a cellphone, and one struck an occupant with a beer bottle*).

Таким чином, завдання ХЮТ - повідомлення про факти скоєного злочину, а не їхній опис.

Отже, ми розглядаємо ХЮТ як мовленнєвий твір, чиєю основною комунікативно-функціональною установою є стисле повідомлення про факт скоєного злочину у межах комунікативно-композиційної організації інформації “де?”, “коли?”, “що?”, яка найкращим чином забезпечує реалізацію мети текстів юридичної хроніки.

Ознакою ГП є поєднання *інформативної функції* мови та експресивності висловів як засобу досягнення максимального впливу на аудиторію. Ці основні функції супроводжуються реалізацією в публіцистиці таких комунікативних

завдань: 1) констатація фактів; 2) опис і конкретизація; 3) аргументація; 4) встановлення контактів; 5) вплив на масову аудиторію. Реалізація цих функцій передбачає використання набору мовних засобів всіх рівнів, які відносяться безпосередньо до публіцистики. Взаємодія інформаційної функції та функції впливу обумовлює наявність першої ознаки газетно-публіцистичного стилю - стандарту і експресії [3, 43]. Газетна мова визначається як співвідношення стандартизованих і експресивних мовних засобів, через їх чергування і контрастування. Експресивність має на меті емоційний та естетичний вплив на адресата. Стандартизація, базуючись на відтворюваності мовних засобів, що денотативно співвідносяться з фактами і явищами соціально-культурного життя, є одним з прийомів ідеологічного впливу, який нав'язує адресату певні стереотипи. Використання клішованих виразів, забезпечує достовірність змісту висловлювання, збільшує ступінь впливу на адресата, але при цьому приводить до стереотипізації мислення. Таким чином, преса шляхом стандартизації нав'язує певні мовні стереотипи. Крім функцій інформування та впливу, виділяють *аналітичну* та *розважальну* функції, що передбачають різні способи подачі фактичного матеріалу. Аналітична функція не тільки констатує факти, але й передбачає їх аналіз та узагальнення [2]. Розважальна функція пов'язана з необхідністю полегшення сприйняття певної інформації, створення комфортного психологічного клімату, довіри між адресантом і адресатом.

Процеси пізнання, інтелектуальної діяльності здійснюються паралельно з процесом комунікації, під час якого інформація породжується і акумулюється ментальними просторами, які створюються у ході розгортання мовлення як певний інструмент мислення та взаємодії з оточуючим світом. У процесі мовлення ментальні простори виявляють взаємозв'язок та спроможність до модифікації: вони знаходяться у постійному русі, формуючись і переходячи один в одного. Як результат такого взаємозв'язку ментальні простори утворюють щось на зразок мережі, в межах якої вони комбінуються, утворюючи так звані концептуальні сполучення [6, с. 321].

Будь-яке пізнання є відображенням об'єктивної дійсності в діяльності людей, що здійснюється у певних соціальних умовах, залежить від суб'єктивних намірів, цілей, інтересів, культурного рівня, освіти, соціального стану. Тому сприйняття факту порушення закону репортером, хронологістом, інтерв'юером, журналістом залежить від суб'єктивного представлення реальності відтворюваної інформації про злочинця. Кожна група учасників створення публіцистичних текстів з юридичної тематики конструює свій "світ сприйняття" злочинця, виділяючи певні складові концепту як базові, інші ж - як другорядні. Ці складові моделі світосприйняття можуть збігатися з моделями, створюваними іншими журналістами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брандес М.П. Стилистика текста. Теоритический курс: [пособие для высших учебных заведений] / М.П. Брандес. – М.: Прогрес. –Традиция; ИНФРА, 2004. – 416 с.
2. Гапотченко Н.Є. Структурні та жанрові особливості текстів інтерв'ю в сучасній французькій пресі (комунікативно-прагматичний аспект): Дис....канд. філол. наук: 10.02.05. – К., 2003. – 198 с.
3. Карпенко В.О. Основи професіональної комунікації: [посібник для вищих навчальних закладів]/ В.О. Карпенко. – К.: Нора-прінт, 2002. – 348 с.
4. Стилистика английского языка / [Мороховский А. Н., Воробьёва О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко З. В и др.]; под. ред. А.Н. Мороховского. – К.: Вища школа, 1984. – 247 с.
5. Oakley V.T. Conceptual Blending, Narrative Discourse and Rhetoric // Cognitive Linguistics. – 1998. – Vol. 9, № 4. – P. 321-360.